

ข้อมูลทั่วไปตำบลหนองแวง อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น

๑.๑ ที่ตั้ง และขอบเขตการปกครอง

ตำบลหนองแวงเป็นตำบลหนึ่งใน ๕ ตำบลของอำเภอพระยีน ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๘ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๓.๒๔๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๔,๕๓๐ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอพระยีน มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลบ้านหว้าและตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลบ้านไต้ และตำบลขามป้อม อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น

๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลหนองแวงแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านหนองแวง
หมู่ที่ ๒	บ้านหนองโพธิ์
หมู่ที่ ๓	บ้านหนองหญ้าขาวนก
หมู่ที่ ๔	บ้านโนนตุน
หมู่ที่ ๕	บ้านหนองจิก
หมู่ที่ ๖	บ้านหนองหญ้าขาวนก
หมู่ที่ ๗	บ้านหนองแวง
หมู่ที่ ๘	บ้านหนองโพธิ์

๑.๓ เส้นทางคมนาคม

ตำบลหนองแวง มีเส้นทางในการติดต่อกับตลาดภายนอกตำบลโดยใช้ถนน รพช. ขก ๑๑๐๑๔ สายบ้านป่าฝุ - บ้านเหล่านาดี ผ่านตำบลหนองแวงที่บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘ และบ้านหนองหญ้าขาวนก หมู่ที่ ๓, ๖ มีความยาวจากตำบลหนองแวงถึงอำเภอประมาณ ๘ กิโลเมตร มีรถประจำทางวิ่งเที่ยวแรกออกประมาณ ๐๕.๐๐ น. เที่ยวสุดท้ายออกประมาณ ๑๗.๐๐ น. ระยะห่างกันของรถโดยสารแต่ละเที่ยว ๑ ชั่วโมงต่อเที่ยว ค่าโดยสารคนละ ๕ - ๑๐ บาท ขึ้นอยู่กับระยะทาง ส่วนเส้นทางในการติดต่อระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลจะใช้ถนน รพช. ขก ๑๒๐๔๖ ผ่านบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๕ และบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑, ๗ และถนนติดต่อระหว่างบ้านหนองจิกถึงบ้านหนองหญ้าขาวนก หมู่ที่ ๓, ๖

๑.๔ ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลหนองแวง มีลักษณะพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นสลับกัน มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง ๑๕๐ - ๑๗๐ เมตร ความสูงของพื้นที่ค่อย ๆ เพิ่มสูงขึ้นจากด้านทิศตะวันตกไปด้านทิศตะวันออกโดยทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่ลุ่มตามแนวขนานกับลำห้วยที่จะไหลลงสู่แม่น้ำชี ลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองแวงแบ่งพื้นที่ได้ ๓ บริเวณ คือ บริเวณที่ดอน บริเวณลูกคลื่นลอนตื้น และบริเวณที่ลุ่ม

๑) บริเวณที่ดอน ส่วนใหญ่จะพบอยู่บริเวณบ้านหนองแวงหมู่ที่ ๑, ๗ บ้านโนนตุนหมู่ที่ ๔ และบ้านหนองหญ้าขาวนกหมู่ที่ ๓, ๖ พื้นที่บริเวณนี้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่ ไม้ผล พืชไร่ และพืชไร่

สัตว์ มากกว่าการทำนา เพราะเป็นที่สูงบริเวณนี้อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านมักจะประสบปัญหาภัยแล้งเป็นประจำ

๒) บริเวณลูกคลื่นลอนตื้น เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลพาดผ่านตอนเหนือลงมาทางทิศตะวันตกอยู่ถัดบริเวณที่ดอน เป็นลูกคลื่นลอนตื้น (นาสลับกับไร่) ตอนบนของส่วนที่เป็นลูกคลื่นเกษตรกรใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่และไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ที่สำคัญคือ มันสำปะหลังและอ้อย ไม้ผลที่สำคัญคือ มะม่วง ส่วนไม้ยืนต้นที่สำคัญ คือ ยูคาลิปตัส สำหรับตอนล่างของส่วนที่เป็นลูกคลื่น ใช้ประโยชน์ในการทำนา

๓) บริเวณที่ลุ่ม พบมากในช่วงรอยต่อของลูกคลื่น ซึ่งเป็นที่ลุ่มและเป็นร่องทางน้ำ ที่จะไหลไปลงหนองกุตหมากแห้งแล้วไหลไปลงลำน้ำชี ซึ่งพบทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของบ้านโนนตุน บ้านหนองโพธิ์ และบ้านหนองหญ้าขาวกหมู่บ้านที่ ๓, ๖ พื้นที่ดังกล่าวเกษตรกรใช้ประโยชน์ในการทำนา แต่ในฤดูฝนบางปีจะมีน้ำท่วมให้พืชผลเสียหายได้

๑.๕ ทรัพยากรดิน

๑.๕.๑ ดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินในตำบลหนองแวงจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับแหล่งวัตถุดิบกำเนิดดิน ลักษณะภูมิประเทศที่ตั้ง สภาพและลักษณะการใช้ประโยชน์ของที่ดินเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งดินออกตามลักษณะกำเนิดของดินออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. ดินที่เกิดในที่ราบน้ำท่วมถึง จัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางจนถึงความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีพื้นที่ไม่มากนัก แบ่งตามสภาพที่เกิดเป็น ๒ กลุ่มย่อย ได้แก่

๑.๑. ดินที่เกิดตามริมฝั่งน้ำ พบบริเวณแคบ ๆ ขนานไปตามลำน้ำชีมีความอุดมสมบูรณ์สูง แต่ในฤดูฝนบางปีจะมีน้ำท่วมให้พืชผลเสียหายได้ ในพื้นที่ซึ่งมีการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าที่บ้านหนองหญ้าขาวกและบ้านหนองโพธิ์ ในหน้าแล้งพื้นที่เหล่านี้จะปลูกข้าวนาปรัง

๑.๒. ดินที่เกิดในที่ราบน้ำท่วมถึง มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง เช่น ชุดดินราชบุรี พบอยู่ตามริมน้ำชี หมู่ที่ ๒, ๘ บ้านหนองโพธิ์ บ้านหนองหญ้าขาวก หมู่ที่ ๓, ๖ มีการปลูกข้าวได้ผลผลิตสูง และหลังการปลูกข้าว พื้นที่เหล่านี้จะปลูกข้าวนาปรัง และพืชผักบ้างเล็กน้อย

๒. ดินที่เกิดในที่ราบต่ำของตะพักลำน้ำ บริเวณนี้พื้นที่จะราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบส่วนใหญ่จะใช้ในการทำนาแบ่งออกตามลักษณะของดินเป็น ๒ กลุ่มดังนี้

๒.๑ ดินร่วนปนทรายที่มีหน้าดินลึก เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ การระบายน้ำเร็ว เป็นกลุ่มดินที่พบมากในพื้นที่นี้ เช่น ดินชุดร้อยเอ็ด

๒.๒ ดินเค็ม ลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ดินร่วนหรือทรายร่วนมีชั้นเกลือรองรับอยู่ชั้นล่าง และพบทั่วไปในเขตตำบลหนองแวง

๓. ดินที่เกิดบนที่ลาดชัน เกิดในสภาพพื้นที่ตะพักลำน้ำ ระดับปานกลางและสูง ซึ่งแบ่งย่อยตามลักษณะของดินที่พบ ได้แก่

๓.๑ ดินที่มีหน้าดินลึก มีการระบายน้ำดีแต่ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากโครงสร้างเป็นดินปนทรายผ่านการใช้ประโยชน์มานาน และมีการชะล้างพังทลายสูง ดินชุดนี้ได้แก่ชุดดินโคราช และ สติก ดินในกลุ่มนี้พบว่าเป็นดินที่มีพื้นที่มากที่สุด และกระจายอยู่ทั่วไปในตำบลหนองแวง ซึ่งพื้นที่เป็นลักษณะเป็นที่ดอน ปัจจุบันใช้ประโยชน์ในการปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ไม้ผล และปลูกหญ้าเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์

๓.๒ ดินตื้นมีเศษหินและลูกรังปน จะพบกรวดและลูกรังอยู่ในระดับตื้นหรือลอยอยู่บนผิวดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางส่วนใช้ทำนา หรือยังมีสภาพเป็นป่า พบอยู่ทั่วไปในตำบลหนองแวงที่บริเวณบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑, ๗ และบ้านหนองจิก ดินในกลุ่มนี้ได้แก่ ดินชุดโพนพิสัย

๑.๕.๒ สมรรถนะของดิน

ดินชุดโคราช

มีประมาณ ๔๕ % ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีสำน้ำตาลเข้มปนเทา หน้าดินลึก ความลาดชัน ๒ – ๖ % การระบายน้ำดีปานกลาง ดินชั้นล่างเป็นดินร่วนปนทราย ความเป็นกรดต่างของดิน ๕.๐ – ๖.๐ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำเหมาะแก่การปลูกมันสำปะหลัง ปอแก้ว บริเวณใกล้หมู่บ้านใช้ปลูกไม้ผลและผักต่าง ๆ

บริเวณที่พบดินชุดนี้ คือ ทางด้านทิศตะวันตกของบ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘ ถึงบ้านโนนดู่ หมู่ที่ ๔ ด้านทิศใต้ และทิศตะวันออกของบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑ ไปถึงทิศตะวันตกของบ้านหนองหญ้าขาว หมู่ที่ ๓, ๖ และทางทิศตะวันตกของบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๗

ดินชุดร้อยเอ็ด

มีประมาณ ๓๕% ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ เนื้อดินมีลักษณะร่วนปนทราย และทรายปนร่วน สำน้ำตาลเข้มถึงน้ำตาลเทา ดินส่วนล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวปนทราย ความเป็นกรดต่าง ๕.๐ – ๕.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำถึงปานกลางความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง เหมาะในการทำนาปานกลาง

บริเวณที่พบดินชุดร้อยเอ็ด คือ บริเวณทิศตะวันตกบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑, ๗ บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๕ ทิศใต้บ้านหนองหญ้าขาว หมู่ที่ ๓, ๖ และทิศตะวันตกเฉียงใต้บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘

ดินชุดราชบุรี

มีประมาณ ๑๒% ของพื้นที่ตำบล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและห้วย ความลาดเทน้อยกว่า ๑% เนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวมากลึกลงไป ๕๐ เซนติเมตร จะมีแมงกานีสเป็นจุด ๆ อยู่ สีของดินเป็นสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลออกแดงเรื่อ ๆ การระบายน้ำไม่ดี ความเป็นกรดต่าง ๕.๐ – ๕.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะสำหรับปลูกข้าว

บริเวณของดินชุดราชบุรี คือ บริเวณทิศตะวันออกของบ้านหนองหญ้าขาว หมู่ที่ ๓, ๖ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘

ดินชุดโพนพิสัย

มีประมาณ ๘% ของพื้นที่ตำบล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงหรือที่ดอน เนื้อดินชั้นบนมีลักษณะร่วน ดินร่วนเหนียว ดินชั้นล่างเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว การระบายน้ำเร็ว ความเป็นกรดต่าง ๖.๐ – ๖.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง เหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกข้าวและไม้ผล ไม้ยืนต้น

ดินชุดสติ๊ก

มีลักษณะเป็นดินทรายปนดินร่วน เนื้อดินหยาบ หน้าดินลึกมีการระบายน้ำดี มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ประมาณ ๕.๐ – ๖.๐ มีลักษณะเนื้อดินบนหยาบ เป็นดินร่วนปนทราย ถึงดินทรายร่วน ดินตอนล่างลึกมากกว่า ๒๐ เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ประมาณ ๔.๕ – ๕.๕ และมีอินทรีย์วัตถุต่ำมาก โดยสรุปดินชุดนี้มีปริมาณแร่ธาตุอาหารธรรมชาติต่ำ พบมากในบริเวณที่ติด

กับกลุ่มดินชุดโคราช ทางด้านทิศตะวันออกของบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑ ไปถึงทิศตะวันตกของบ้านหนองหญ้า
ข้าวนก หมู่ที่ ๓, ๖ และทางทิศตะวันตกของบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๗

๑.๕.๓ การแพร่กระจายของดินเค็ม

การแพร่กระจายของดินเค็มในเขตตำบลหนองแวง มีอยู่กระจายทั่วไปทุกหมู่บ้าน
ความรุนแรงมากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และการใช้ดินของแต่ละแห่ง พื้นที่ดินเค็มของตำบลหนองแวง
แบ่งเป็น ๓ บริเวณ คือ

๑. บริเวณที่มีผลกระทบปานกลาง ได้แก่ บ้านหนองโพธิ์หมู่ที่ ๒, ๘ บ้านโนนตุน หมู่ที่ ๔
และบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๕
๒. บริเวณที่มีผลกระทบน้อย มีการกระจายทุกหมู่บ้าน
๓. บริเวณที่มีชั้นเกลือรองรับอยู่ชั้นล่าง มีอยู่กระจายทั่วไปทุกหมู่บ้าน ในตำบล
หนองแวง มีดินเค็มน้อยมาก จึงไม่มีปัญหาในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ

๑.๖ ทรัพยากรน้ำ

๑.๖.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ ตำบลหนองแวงประกอบไปด้วย แม่น้ำชี หนองโพธิ์ หนอง
แวง หนองแวงน้อย หนองกุดโจร และหนองหมากแห้ง ที่มีผลต่อกิจกรรมการเกษตร ดังนี้

๑. แม่น้ำชี ไหลผ่านพื้นที่ของตำบลหนองแวง ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านหนองหญ้าข้าวนก หมู่
ที่ ๓, ๖ และบ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘ เกษตรกรใช้น้ำในการทำนา ในหน้าแล้งเกษตรกรใช้น้ำในการทำนา
ปรังและปลูกพืชผักต่าง ๆ และเป็นพื้นที่สูบน้ำโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการเกษตรและอุปโภค

๒. หนองโพธิ์ (กุดพาน) มีพื้นที่ ๔๑๓ ไร่ ตั้งอยู่บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๒, ๘ เกษตรกรใช้
น้ำในการเพาะปลูก และเพื่อการอุปโภค

๓. หนองแวง มีพื้นที่ ๗๓ ไร่ ตั้งอยู่บ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑ เกษตรกรใช้น้ำเพื่อการอุปโภค
(ผลิตน้ำประปา) จำนวน ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านหนองแวง หมู่ที่ ๑, ๗ และบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๕

๔. หนองแวงน้อย มีพื้นที่ ๓๐ ไร่ ตั้งอยู่บ้านโนนตุนหมู่ที่ ๔ เกษตรกรใช้น้ำในการอุปโภค
และปลูกพืชผักในฤดูแล้ง

๕. หนองกุดโจร มีพื้นที่ ๒๕ ไร่ ตั้งอยู่บ้านหนองหญ้าข้าวนก เกษตรกรใช้น้ำในหน้าแล้ง
ทำนาปรังและมีการปลูกพืชผักไว้บริโภคบ้างเล็กน้อย

๖. หนองหมากแห้ง มีพื้นที่ ๗๐๘ ไร่ ตั้งอยู่บ้านหนองหญ้าข้าวนก ส่วนใหญ่เกษตรกรใช้
ทำนา ส่วนในฤดูแล้งเกษตรกรใช้น้ำในการเพาะปลูกพืชผักทั่วไปและทำนาปรัง

๗. หนองหญ้าข้าวนกมีพื้นที่ ๙๙ ไร่ ตั้งอยู่บ้านหนองหญ้าข้าวนก หมู่ ๓ เกษตรกรใช้ใน
การผลิตน้ำประปา ปลูกพืชฤดูแล้ง และทำการประมงหมู่บ้าน

ในการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อใช้ในการเกษตร ได้มีหน่วยงานของทางราชการทั้งที่เป็น
งบประมาณของทางราชการในประเทศและงบประมาณจากการช่วยเหลือของต่างประเทศ แต่ไม่ได้บอกว่ามี
พื้นที่รับน้ำเท่าไร และมีพื้นที่การเกษตร และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ
ธรรมชาติ จำนวนเท่าใด มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำมากน้อยแค่ไหน ตลอดจนมีปัญหาในด้านการใช้
ประโยชน์อย่างไร

๑.๖.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะบ่อบาดาล บ่อน้ำตื้น และสระน้ำในไร่นา ที่เกษตรกร
ได้จัดทำขึ้นเอง และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภค
และในทางการเกษตร (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ แสดงแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่

ชื่อ	หมู่ที่	บ่อบาดาล	บ่อน้ำตื้น	สระน้ำในไร่นา
บ้านหนองแวง	๑	๒	-	๔๐
บ้านหนองโพธิ์	๒	๑	๑	๕
บ้านหนองหญ้าข้าวนก	๓	-	-	๑๕
บ้านโนนตุ่น	๔	๖	๓	๑
บ้านหนองจิก	๕	-	-	๒
บ้านหนองหญ้าข้าวนก	๖	๒	-	๙
บ้านหนองแวง	๗	๘	๑๔	๕๐
บ้านหนองโพธิ์	๘	๒	-	๕๓
รวม	๘	๒๑	๑๘	๑๗๕

๑.๗ สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย พลังงานรังสีดวงอาทิตย์ แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น ลม เมฆ น้ำฝน ความกดอากาศ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการเกษตร โดยเฉพาะการผลิตพืช

ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น อยู่ในประเภทฝนเมืองร้อน เฉพาะฤดูกาลซึ่งแบ่งฤดูกาลออกได้ ๓ ฤดู คือ

ฤดูฝน จากเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย

ฤดูหนาว จากเดือนพฤศจิกายนถึงเดือน กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงระยะที่มีอากาศหนาวเย็นที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน และเคลื่อนตัวมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน อากาศจะร้อนจัด โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และจะพัดมาจากบริเวณความกดอากาศสูง ในทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นลมร้อนชื้น